

Betydelsen av utbildning, behandling och arbete under fängelsetiden för arbetsmarknadsanknytning¹

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Lena Roxell, Docent, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet

Abstract:

It is well-known that individuals incarcerated in prisons often have poor connections to the labour market. This article examines whether education, treatment, and work during incarceration influence labour market attachment after release. The dataset consists of 12,127 individuals who were incarcerated in Swedish prisons between 2012 and 2015. Data were collected from the Swedish Prison and Probation Service, Statistics Sweden, and the Swedish National Council for Crime Prevention. Regression analysis indicates that education, treatment, and work all have an impact on labour market attachment. However, when additional variables are included in the analysis, prior attachment to the labour market emerges as the most significant factor. Gender, age, and substance abuse also influence connection to the labour market. The findings are discussed with reference to the concepts of turning points and hooks for change.

Keywords

Imprisonment, education, treatment, work, labour market attachment
Fängelse, utbildning, behandling, arbete, arbetsmarknadsanknytning

Studien är finansierad av Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE)

Inledning

Det är sedan tidigare känt att fångpopulationen har sämre anknytning till arbetsmarknaden än övriga i samhället, både innan och efter ett fängelsestraff (Ramakers et al., 2015). I en jämförande studie mellan de nordiska länderna framkom att de intagna hade sämre anknytning till arbetsmarknaden efter

1 The importance of education, treatment, and work during incarceration for labour market attachment.

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

ett fängelsestraff i jämförelse med tiden innan (Aaltonen et al., 2015). Främst gällde det för Sverige och Finland, men även för Norge och Danmark.

Tiden i fängelset gör också att möjligheterna att få ett arbete efter fängelset försvåras (Hardings, 2003; Travis, 2005). Det stigma som det innebär att ha registrerade brott och fängelsestraff gör att möjligheterna att få ett arbete efter tiden på fängelset minskar (Sheppard & Ricciardelli, 2020). Bristen på dokumenterad arbetslivserfarenhet bidrar också till att det blir svårare att ta sig in på arbetsmarknaden (Bonta & Andrews, 2016).

Det har också framkommit att anknytning till arbetsmarknaden är brottsavhållande (Apel & Horney, 2017; Skardhamar & Telle, 2012). Laub & Sampson (2003) menar att ett arbete innebär en mer konform livsstil med ändrade sociala roller. Begår du brott har du mycket att förlora när du ingår i ett nytt socialt sammanhang. Ett arbete innebär en källa till social kontroll vilket har betydelse för att minska risken för att begå brott (Uggen & Staff, 2004). Inom livsloppsforskningen har arbetsmarknadsanknytning och upphörande av brottslighet diskuterats utifrån begreppet vändpunkter (Laub & Sampson, 1993; Carlsson, 2012). Som nämnts ovan har arbete betydelse för att minska återfallsriskerna och kan då ses som vändpunkt för dem som slutar begå brott.

Tidigare metaanalyser har visat att arbetsträning och arbetsrelaterade utbildningar samt utbildningsinsatser ökar möjligheten till en anställning efter fängelsestraff och minskar risken för återfall (Wilson et al., 2000; Ellison et al., 2017). Hur det ser ut för den svenska fångpopulationen är däremot inte kartlagt. En tidigare studie har visat att utbildning, arbetsträning och behandling under fängelsetiden har bidragit till lägre risk för återfall (Roxell, 2024). Huruvida det har lett till ökad arbetsmarknadsanknytning ska den här studien undersöka.

I den här studien kommer således insatser under fängelsetiden, som utbildning, arbete och behandling, samt arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraff att vara i fokus. Arbetsmarknadsanknytning efter fängelset har tidigare studerats i Norden (Bäckman et al., 2018; Aaltonen et al., 2017). I dessa studier ingick endast förstagångsdömda. I den här studien ingår personer med ett eller flera fängelsestraff. Den här studien bidrar också med kunskap om de insatser som sker under fängelsetiden kopplade till arbete efter fängelsetiden. I Sverige gör Kriminalvården verkställighetsplaner för alla intagna där insatser anpassade för den intagna framgår. Dessa insatser dokumenteras vilket gör att det finns relevant data att tillgå för den här studien. Studien motiveras också av att det är viktigt att få kunskap om insatsernas betydelse för de intagna och för en framtida arbetsmarknadsanknytning för Kriminalvårdens räkning.

Syftet

Det övergripande syftet med den här studien är att undersöka om utbildning, arbete och behandling under fängelsetiden har betydelse för

arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraffet. Följande frågor ska besvaras:

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

- Vilken betydelse har utbildning, arbete och behandling under fängelse-tiden för anknytning till arbetsmarknaden efter fängelsestraffet?
- Vilken betydelse har kön, ålder, utländsk/svensk bakgrund, alkohol- och narkotikamissbruk, brottstyp, tidigare lagföringar, tidigare fängelsestraff, strafftid, återfall och arbete innan fängelsestraffet för anknytning till arbetsmarknaden efter fängelsestraffet?

Nedan följer en kort genomgång av de insatser som intagna på fängelser har möjlighet att delta i och som fokuseras i denna studie.

Arbete, behandling och utbildning i fängelse

När personen kommer till anstalten görs en verkställighetsplan (KV, 2025a). I den ingår en bedömning av risken att återfalla och vilka behov som ska tillgodoses under fängelsetiden. Innehållet i planen har betydelse för vilken sysselsättning personen kommer att ha i fängelset. Det kan handla om att delta i behandlingsprogram, studier, yrkesutbildning eller arbete. På anstalterna råder sysselsättningsplikt, vilket innebär att de intagna ska vara sysselsatta i sex timmar under fem vardagar i veckan (KV, 2025e). De intagna kan delta i en eller flera olika insatser under fängelsetiden.

Kriminalvårdens behandlingsprogram är inriktade på att minska återfall i brott och missbruk (KV, 2025b). De flesta programmen sker i grupp med en del individuella möten. Många program är mer generella när det gäller inriktning, men det finns också program som är inriktade på speciella brottstyper som sexualbrott. Vissa program är för dem som har alkohol- och narkotikamissbruk. Programmen är inriktade på kognitiv beteendeterapi och de är alla ackrediterade, det vill säga vetenskapligt granskade. Det är framför allt personer med medel till hög risk att återfalla som blir erbjudna att delta i programmen.

De intagna har också möjlighet att utbilda sig under fängelsetiden (KV, 2025c). Det är många som inte har fullständiga betyg som kan få möjlighet att studera under tiden i fängelse. De kan delta i vuxenutbildning som motsvarar Komvux (KV, 2025d). De kurser som finns är på grundläggande och gymnasial nivå, men även svenska för invandrare (SFI) och yrkesutbildningar.

Arbetsdriften på anstalterna är viktig för att den intagne ska få dagliga rutiner, träna på att samarbeta och lära sig att ta instruktioner (KV, 2025c). Det kan handla om verkstadsarbete, tvätteri, köksarbete, trädgårdarbete och liknande (KV, 2025d).

Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning om arbete före och efter fängelset samt arbetsrelaterade insatser under fängelsetiden. Forskningen kommer framför allt att handla om Norden, då jämförelser mellan nordiska länder är mer fruktbart än jämförelser med exempelvis USA. När det gäller arbetsrelaterade insatser under fängelsetiden är den forskningen begränsad. Därför presenteras även forskning utanför Norden under den rubriken.

Arbete före och efter fängelset

Som nämnts i inledningen har intagna på fängelser vanligtvis en svag anknytning till arbetsmarknaden både före och efter ett fängelsestraff (Ramakers et al., 2015). Tidigare studier har visat att en anknytning till arbetsmarknaden kan vara brottsavhållande (Skardhamar & Telle, 2012). Sannolikheten att begå brott minskar om man arbetar ofta och är nöjd med sitt arbete, om man har en fast anställning samt om det finns möjlighet att utvecklas i arbetet (Duwe, 2015).

Bäckman et al. (2018) har undersökt hur det ser ut för förstagångsdomda personer i Sverige när det gäller anknytning till arbetsmarknaden, både före och efter fängelsestraffet. De använder sig av Propensity score matching i studien. Resultaten visar på små negativa effekter av fängelsedom för anknytningen till arbetsmarknaden efter fängelsestraffet. De negativa effekterna gäller bara dem som hade en arbetsmarknadsanknytning innan fängelsestraffet. För dem som inte hade arbetsmarknadsanknytning innan fängelset blev det ingen skillnad efter fängelsestraffet när det gäller anknytning till arbetsmarknaden.

En nordisk studie har jämfört länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige när det gäller fängelsestraff och arbetsmarknadsanknytning (Aaltonen et al., 2017). Data bestod av förstagångsdomda som hade ett straff på max ett år. Resultaten visade att de intagna hade sämre anknytning till arbetsmarknaden efter fängelsestraffet i jämförelse med tiden innan. Det gällde i högre grad för Sverige och Finland än för Norge och Danmark. Det fanns en del skillnader mellan länderna, exempelvis hur stor andel som hade en anställning innan fängelsestraffet och hur den arbetsrelaterade utvecklingen ser ut över tid innan fängelsestraffet i de olika länderna.

Andra studier har enbart studerat arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraffet. I en finsk studie har Suonpää et al. (2023) bland annat analyserat arbetsmarknadsutfall för personer dömda för olika grad av allvarlig våldsbrottslighet; mord, mordförsök och grov misshandel. De två förstnämnda brottstyperna har alltid lett till fängelsestraff medan grov misshandel inte alltid gjort det. Författarna matchar på bakgrundsvariabler för att renodla

effekten av brott och straff. Tre år efter frigivning finner de ingen skillnad mellan grupperna när det gäller arbetsmarknadsanknytning, trots att de finner skillnader i återfallsfrekvenser. De som var dömda för grov misshandel har återfallit i betydligt högre utsträckning än de som var dömda för mord och mordförsök.

Arbetsrelaterade åtgärder under anstaltstiden

Ett flertal studier har undersökt huruvida arbetsrelaterade åtgärder och utbildningar under fängelsestiden har påverkat återfallsrisker och/eller anknytning till arbetsmarknaden efter fängelsestraffet.

Brå (2010) har undersökt om arbetsmarknadsutbildningar under fängelsestiden påverkar arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestiden. De som deltagit i arbetsmarknadsutbildningen (experimentgruppen) fick ett arbete i något högre utsträckning än kontrollgruppen. För experimentgruppen var den siffran 39 procent, jämfört med 32 procent hos kontrollgruppen. Andelen av experimentgruppen som hade ett arbete efter straffet var 13 procent högre efter frigivningen än före strafftiden. Framför allt var det de som saknade arbete innan fängelsestiden, de yngre och de med lägre grad av utbildning som hade störst nytta av åtgärden. Antal timmar i utbildningen hade en positiv effekt på arbetsmarknadsanknytningen efter fängelsestraffet.

En studie från Norge visade att de som inte hade någon arbetsmarknadsanknytning tidigare men som deltog i arbetsrelaterade program under fängelsestiden, för dem minskade återfallsrisken efter fängelsestraffet (Bhuller et al., 2020). Däremot fann de ingen effekt på varken återfall eller arbetsmarknadsanknytning för dem som hade ett arbete innan fängelsestiden. De drar slutsatsen att rehabiliterande insatser under fängelsestiden kan verka preventivt när det gäller att återfalla i brott, speciellt för de mest utsatta individerna.

Ellison et al. (2017) har genomfört en metaanalys av olika slags utbildningsinsatser under fängelsestiden. I studien ingick 18 artiklar, i huvudsak från USA. Resultatet visar att insatserna har en positiv effekt både på återfallsrisker och på arbetsmarknadsanknytning. Chansen att få ett arbete efter genomförd utbildningsinsats ökade med 24 procent. Då endast fem artiklar handlade om arbetsmarknadsanknytning ska resultaten tolkas med försiktighet.

I Minnesota finns det ett program som ska hjälpa intagna med övergången från ett fängelsestraff till ett arbete (Duwe, 2015). Fångar erbjuds tidigare frigivning om de har en anställning eller om de deltar i arbetsrelaterade program. Med hjälp av Propensity score matching studerades effekterna av programmet. Resultatet visade att programmet bidrog till minskade risker för återfall, dock blygsamma skillnader med jämförelsegruppen. Deltagandet i programmet ökade chansen att få ett arbete, ökade antal arbetade timmar och ökade den totala inkomsten.

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

I en studie om utbildning och behandling på fängelser för män i Idaho undersöktes kopplingen till arbetsmarknaden efter avslutade fängelsestraff (Jensen et al., 2020). Även här användes Propensity score matching för att få fram grupper som kunde jämföras. Med logistisk regression undersöktes programmets effekt på anställning. Resultaten visade att utbildning hade ingen effekt på arbetsmarknadsanknytningen eller inkomst efter fängelse-tiden. Däremot hade behandling effekt både på arbetsmarknadsanknytningen och inkomst efter fängelsetiden. Det kan tänkas att behandlingsprogrammet är bra på att förbereda de intagna på en mer konventionell livsstil, vilket kan underlätta tillträdet till arbetsmarknaden.

Med tanke på att arbetsanknytning är viktigt för att minska risken för återfall finns det andra åtgärder som är relevanta för att upprätthålla kontakten med arbetsplatsen. Att ersätta fängelsestraffet med elektronisk övervakning (fotboja) har visat sig vara lyckat både för att minska återfall och exkludering från arbetsmarknaden (Al Weswasi & Bäckman, 2024; Grenet et al., 2024). Personerna i fråga kan fortsätta arbeta och svårigheterna med att komma tillbaka till arbetsmarknaden efter ett fängelsestraff uteblir. Att avtjäna sista tiden av ett fängelsestraff med fotboja har visat sig ha vissa effekter på arbetsmarknadsanknytningen (Al Weswasi, 2025). Yngre individer hade en förbättrad anknytning till arbetsmarknaden om de avtjänade sista tiden av fängelsestraffet med fotboja.

Det har också framkommit i kvalitativa studier att arbete har en stor betydelse för att upphöra med brottslighet. I en finsk studie genomfördes intervjuer med fångar innan de skulle frigges från fängelset (Villman, 2021). En av strategierna som framkom för att kunna upphöra med brottsligheten var att arbeta. Antingen att gå tillbaka till ett tidigare arbete eller att skaffa ett nytt arbete. Betydelsen av att vara sysselsatt och ha dagliga rutiner ansågs viktigt. I en norsk intervjustudie med förre detta gängmedlemmar framkom att arbete var betydelsefullt ur flera aspekter (Aagesen, 2024). Dels för att bli respekterad, dels för att fylla dagarna med något meningsfullt. I intervjuerna framkom också att arbetet var viktigt för att bidra till samhället.

I nästa avsnitt diskuteras studiens teoretiska utgångspunkter om vändpunkter och "hook of change", vilket har relaterats till arbetsrelaterade program och återfall i tidigare forskning.

Teoretiska utgångspunkter om vändpunkter och "hook of change"

De teoretiska utgångspunkterna i den här studien handlar om att förstå kopplingen mellan olika insatser under fängelsetiden och anknytningen till arbetsmarknaden efter fängelsetiden. Laub och Sampson (1993) har diskuterat betydelsen av att ha ett arbete och upphörandet av brott utifrån vändpunkter. Det innebär att risken att begå brott minskar om man ingår i ett sammanhang med social kontroll. Dessa sammanhang kan exempelvis vara ett arbete,

äktenskap eller militärtjänstgöring. Det är emellertid inte dessa sammanhang som är en vändpunkt utan det är en förändring i livet, en process, som i sin tur innebär att personer slutar att begå brott (Carlsson, 2012). Det har dock riktats kritik mot att enbart studera händelser som arbete, äktenskap eller militärtjänstgöring vid upphörandet av brottslighet (Giordano et al., 2002). Giordano m.fl. konstaterade att flera som ingick i deras studie hade upphört med brottslighet utan att ha ett fast arbete eller att vara gifta.

För att förstå processer som leder till upphörande av brottslighet behövs det något mer än att bara fokusera på social anknytning menar Giordano et al. (2002). Aktörens egna roll i processen och motivation behövs för att positiva händelser ska leda till en förändring. Positiva händelser kan exempelvis vara arbete, utbildning eller goda relationer. Individer har under olika perioder i livet olika förmågor att ta till sig positiva händelser och påbörja en förändring. Dessa positiva händelser kan ses som "a hook of change".

Giordano et al. (2002) (se även Giordano, 2022) har utvecklat en teori om kognitiv transformation som är relaterad till upphörandet av brottslighet. I korta drag innebär den att individen ska vara öppen för en förändring. Personen i fråga ska också vara lyhörd och öppen för en specifik "hook of change". Det ska leda till en identitetsförändring och slutligen en förändring av själva beteendet.

I den här studien är det insatserna under fängelsetiden, det vill säga behandling, utbildning och arbete, som kan ses som "a hook of change". Om den intagne är öppen för en förändring kan behandling, utbildning och arbete under fängelsetiden eventuellt bidra till en process som innebär en identitetsförändring. Personen börjar då att omvärdera det tidigare livet som kantats av avvikande beteende. Anknytningen till arbetsmarknaden efter fängelsetiden blir ett sätt att leva ett mer konventionellt liv vilket också minskar risken att återfalla i brott. Istället för teorins vanliga koppling mellan "a hook of change" och återfall, blir det här en koppling till arbetsmarknadsanknytning vilket i sin tur hänger ihop med återfall.

Det bör dock noteras att det i den här studien inte går att testa ifall de intagna genomgår en kognitiv förändring vilket leder till en anknytning till arbetsmarknaden. Däremot kan ett antagande göras att insatserna under fängelsetiden kan ses som "a hook of change" vilket kan påverka möjligheten till en arbetsmarknadsanknytning. Under fängelsetiden startas en process som innebär en identitetsförändring vilket kan underlätta att få en anknytning till arbetsmarknaden efter tiden i fängelset.

Förväntade resultat

Utifrån tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter är ett förväntat resultat att arbetsmarknadsanknytningen kommer att vara sämre för den studerade populationen tiden efter fängelset i jämförelse med tiden innan. Det är troligt

att de studerade insatserna, arbete, behandling och utbildning, har betydelse för anknytning till arbetsmarknaden efter fängelsetiden.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

Metod arbetsmarknadsanknytning

Populationen i den här studien består av män och kvinnor som har varit intagna på svenska fängelser under åren 2012 till och med 2015, $n = 22\,698$. För att komma med i urvalet ska de ha skrivits in och skrivits ut under den här tidsperioden. Att startpunkten valdes till 2012 hänger samman med att Kriminalvården började registrera uppgifter om deltagande i behandlingsprogram vid den tidpunkten. Slutåret 2015 valdes för att uppföljningstiden efter fängelsestraffet skulle bli tillräckligt lång, i det här fallet till och med år 2018. Det är 3 442 personer som har dött eller utvisats vilket har reducerat populationen. I analyserna har en avgränsning gjorts då de med ett fängelsestraff kortare än en månad har sorterats bort, vilket rör sig om 4 451 personer. Motiveringen till det är att det troligtvis tar längre tid än en månad att få några effekter av insatser under ett fängelsestraff. Det innebär att populationen reducerades till 14 805 individer. Av dem är det 3 700 som har fler än ett fängelsestraff under åren 2012 – 2015. I analyserna har det senaste fängelsestraffet varit i fokus. Från Kriminalvården har även uppgifter hämtats om strafftid, brottstyp vid det aktuella fängelsestraffet och missbruksproblematik. Likaså uppgifter om behandlingsprogram, utbildning och arbete under fängelsetiden. I materialet från Statistiska centralbyrån saknades uppgifter om arbetsmarknadsanknytning för 2 678 individer vilket medförde att antalet som ingår i analyserna är 12 127 individer.

Från Statistiska centralbyrån (SCB) har som nämnts ovan data erhållits om arbetsmarknadsanknytning för de aktuella personerna. Uppgifter finns både två år innan och efter det aktuella fängelsestraffet. Från SCB har även data hämtats in om födelseår, kön och utländsk/svensk bakgrund. I datamaterialet är det 3 372 personer som har samordningsnummer, vilket innebär att de inte är folkbokförda i Sverige. För dem saknas uppgifter om utländsk/svensk bakgrund. Ett antagande har gjorts, efter kontakt med SCB, att de är födda utomlands och har därför kodats så inför analyserna.

Från Brottsförebyggande rådet (Brå) har slutligen data från lagföringsregistret samlats in för den aktuella populationen. Uppgifterna rör tidsperioden 1973 – 2018. Totalt rör det sig om 282 431 lagföringar. En lagföring kan innehålla ett domslut, ett strafföreläggande eller en åtalsunderlåtelse. Uppgifterna i lagföringsregistret har använts till att studera återfall och för att undersöka den tidigare belastningen hos individerna. Återfall studeras både utifrån nya lagföringar efter fängelset och efter nya fängelsedomar.

Variabler

Nedan finns en beskrivning av de variabler som ingår i analyserna. De variabler som ingår är sådana som kan ha betydelse för både arbetsmarknadsanknytning och återfall.

Huvudanknytning till arbetsmarknaden

Information om anknytning till arbetsmarknaden har hämtats från SCB sammanställning av olika anställningsformer. 1 = helårsanställd, nyanställd, avgången, delårsanställd, kombinator eller företagare. Avgången innebär att man har haft arbete under en del av året och sedan gått i pension exempelvis. Kombinator innebär att man har haft mer än en anknytning till arbetsmarknaden under året. 0 = utan arbete. I analysen undersöks både anknytning till arbetsmarknaden ett år och två år efter fängelsestraffet. Variabeln används även för att mäta arbetsmarknadsanknytningen året innan respektive två år innan det aktuella fängelsestraffet.

Behandling, utbildning och arbete under fängelsetiden

Uppgifter om insatser under fängelsetiden är hämtade från Kriminalvårdens register. 1 innebär att den intagne har deltagit och avslutat en eller flera behandlingar under fängestiden. 0 = ingen behandling eller har inte avslutat en behandling under fängelsetiden.

När det gäller utbildning har den som deltagit i någon form av undervisning kategoriserats med 1. 0 innebär att man inte har deltagit i någon undervisning. Undervisning innebär både studier på grundnivå, gymnasienivå och högskola samt yrkesrelaterade program.

Om den intagne har arbetat under fängelsetiden har det kategoriserats med 1. 0 innebär att personen i fråga inte har arbetat. Arbete kan handla om mekanisk verkstad, tvätteri, köksarbete och dylikt.

Ålder, kön och svensk/utländsk bakgrund

Uppgifterna är hämtade från SCB. Variabeln ålder avser ålder vid inskrivning på anstalten.

Variabeln kön är det juridiska könet där 1 = man och 0 = kvinna.

Svensk/utländsk bakgrund är kategoriserade efter var personen och hans föräldrar är födda någonstans. Inrikes född med en inrikes och en utrikes född förälder eller inrikes född med två inrikes födda föräldrar = 1. Utrikes född eller inrikes född med två utrikes födda föräldrar = 0.

Missbruk

Från Kriminalvårdens register har uppgifter om alkohol- och narkotikamissbruk hämtats. Alkoholmissbruk innebär ett missbruk som medfört fysiska, psykiska eller sociala skadeverkningar för personen i fråga eller hans närmast omgivning. När det gäller narkotikamissbruk ingår både lättare missbruk och tyngre

missbruk. För att bedöma missbruk görs screeningtester och skattningar av personal på Kriminalvården.

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

0 = inget missbruk, 1 = enbart alkoholmissbruk, 2 = enbart narkotikamissbruk, 3 = både alkohol- och narkotikamissbruk

Strafftid

Variabeln strafftid avser antal dagar den intagne blev dömd till vid det aktuella fängelsestraffet. I analysen har strafftiden indelats i månader stället. Då antal dagar användes i analysen blev resultaten svåra att redovisa.

Tidigare belastning (tidigare lagföringar och fängelsestraff)

Lagföringar och fängelsestraff innan det aktuella fängelsestraffet har hämtats från lagföringsregistret. I lagföringsregistret finns uppgifter från 1973. Variablerna består av antal lagföringar och antal fängelsedomar. I regressionsanalyserna har endast tidigare lagföringar använts då multikollinearitet upptäcktes (se vidare under analys).

Återfall

Här har också data från lagföringsregistret använts och avser tiden efter fängelsestraffet. Variabeln återfall har kodats så att 0 = ingen lagföring, 1 = en eller flera lagföringar, 2 = lagföring med fängelsedom. Uppföljningstiden är tre år efter fängelsestraffet.

Brottstyp

Det huvudbrott som de intagna var dömda för har kategoriserats i fem olika kategorier; våld, stöld, narkotika, trafik och övrigt. I regressionsanalysen har de fem olika variabler skapats utifrån brottstyperna och kodats med 1 om de är dömda för det brottet och 0 ifall de inte är dömda för det brottet. Övriga brott är referenskategori.

I tabell 1 i resultatdelen redovisas fördelningen av variablerna.

Analysmetod

I den här studien har statistikprogrammet SPSS används och data har analyserats med hjälp av regressionsanalys (General Linear Model). Regressionsanalysen är användbar för att besvara frågan vilken betydelse de olika insatserna har för arbetsmarknadsanknytning. Analysmetoden tar också hänsyn till andra variabler som kan ha betydelse i sammanhanget. Utfallet i analysen är dikotom, anknytning till arbetsmarknaden och ingen anknytning till arbetsmarknaden. Motivet till att inte använda logistisk regression är både praktisk och metodologisk (Breen et al., 2018; Mood 2010). Tolkningarna är lättare då det visar förändringar i sannolikhet. Eftersom oddskvoter visas i relativa termer kan små förändringar ändå resultera i oddskvoter som kan tolkas att ha betydande effekter.

Multikollinearitet undersöktes och ledde till att endast lagföringar innan fängelsestraffet användes i analysen (tidigare belastning) och att fängelsestraff innan fängelsestraffet uteslöts. För övriga variabler låg VIF-värdet mellan 1 och 2 vilket inte tyder på multikollinearitet. För att undvika problem med heteroscedastitet, det vill säga att variansen hos feltermerna inte är konstant, har analysen använt de robusta standardfelen. De robusta standardfelen redovisas i resultatdelen.

Det är viktigt att påpeka att det inte är en effektutvärdering av de olika insatserna och dess betydelse för arbetsmarknadsanknytning. Utan resultaten ska betraktas utifrån att vissa variabler samvarierar och det kan tolkas som att de tycks ha betydelse för utfallet.

Resultat

I tabell 1 nedan redovisas fördelningarna av de variabler som ingår i studien.

Tabell 1: Fördelning av kön, ålder, utländsk/svensk bakgrund, alkohol- och narkotikamissbruk, brottstyp, tidigare lagföringar, tidigare fängelsestraff, strafftid, återfall, behandling, arbete under fängelsetiden, utbildning under fängelsetiden samt arbete innan och efter fängelsestraffet. $n = 12\,127$

Kön		
Man	11296	93
Kvinna	831	7
Ålder		
18-25	2797	23
26-30	2082	17
31-40	2907	24
41-50	2436	20
51-60	1416	12
60-	489	4
Utländsk/svensk bakgrund		
Utrikes född, Inrikes född med två utrikes födda föräldrar, samordningsnummer	4953	41
Inrikes född med en utrikes född och en inrikes född förälder, Inrikes född med två inrikes födda föräldrar	7174	59
Alkohol- och narkotikamissbruk		
Inget missbruk, inga uppgifter	3416	28
Enbart alkoholmissbruk	1892	16
Enbart narkotikamissbruk	3993	33
Både alkohol- och narkotikamissbruk	2826	23
Brottstyp		
Våld	2094	17
Stöld	2141	18
Narkotikabrott	3086	25
Trafikbrott	931	8
Övrigt	3875	32

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Tabell 1: Fördelning av kön, ålder, utländsk/svensk bakgrund, alkohol- och narkotikamissbruk, brottstyp, tidigare lagföringar, tidigare fängelsestraff, strafftid, återfall, behandling, arbete under fängelsetiden, utbildning under fängelsetiden samt arbete innan och efter fängelsestraffet. n = 12 127

Tidigare lagföringar		
1	1097	9
2-5	3267	27
6-10	2561	21
11-20	2582	21
21-	2620	22
Tidigare fängelsestraff		
0	5117	42
1	1970	16
2-5	2873	24
6-10	1083	9
11-	1084	9
Strafftid		
1-2 mån	2042	17
2-4 mån	2319	19
4-6 mån	1337	11
6 mån-1 år	3005	25
1-2 år	2262	18
2-4 år	1037	9
mer än 4 år	125	1
Återfall		
Nej	4750	39
Ny lagföring	3816	32
Nytt fängelsestraff	3561	29
Behandling under fängelsetiden		
Ja	5262	43
Nej	6865	57
Arbete under fängelsetiden		
Ja	7342	60
Nej	4785	40
Utbildning under fängelsetiden		
Ja	3940	33
Nej	8187	67
Arbete innan fängelsestraffet		
Arbete 1 år innan	4509	37
Ej arbete 1 år innan	7618	63
Arbete 2 år innan	4830	40
Ej arbete 1 år innan	7297	60
Arbete efter fängelsestraffet		
Arbete 1 år efter	4953	41
Ej arbete 1 år efter	7174	59
Arbete 2 år efter	5329	44
Ej arbete 2 år efter	6798	56

I tabellen ovan ser vi fördelningen av insatserna under fängelsetiden. Det är mest vanligt att de intagna har arbetat under fängelsetiden (60 procent), följt av behandling (43 procent) och utbildning (33 procent). När det gäller arbete efter tiden i fängelset är det en högre procent som har arbetat efter

fängelsestraffet än innan. Det är också en högre procent som har arbete två år efter fängelsestraffet i jämförelse med ett år efter fängelsestraffet.

För att besvara studiens frågeställningar genomfördes regressionsanalys. I tabell 2 redovisas resultaten för arbetsmarknadsanknytning ett och två år efter fängelsestraffet. I modell 1 ingår de olika insatserna under fängelsetiden, arbete, behandling och utbildning. I modell 2 har även arbetsmarknadsanknytning ett och två år innan fängelsestraffet lagts till. I den sista modellen, modell 3, har samtliga variabler inkluderat i analysen.

I tabellerna redovisas de robusta standardfelen inom parantes.

Denne artikel er tildelt
en CC-BY 4.0 licens

Tabell 2: Regressionsanalys för arbetsmarknadsanknytning ett och två år efter fängelsestraffet, regressionskoefficienter och robusta standardfel n=12 127

	Arbete ett år efter fängelsestraffet			Arbete två år efter fängelsestraffet		
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Arbete	0,035*** (0,009)	0,033*** (0,008)	0,022** (0,008)	0,042*** (0,009)	0,039*** (0,008)	0,028*** (0,008)
Behandling	0,081*** (0,009)	0,047*** (0,008)	0,044*** (0,009)	0,065*** (0,010)	0,032*** (0,009)	0,031*** (0,009)
Utbildning	0,118*** (0,010)	0,085*** (0,009)	0,037*** (0,010)	0,111*** (0,010)	0,080*** (0,009)	0,033*** (0,010)
Arbete 1 år innan		0,321*** (0,012)	0,273*** (0,012)		0,285*** (0,012)	0,231*** (0,012)
Arbete 2 år innan		0,208*** (0,012)	0,171*** (0,011)		0,223*** (0,012)	0,179*** (0,012)
Man			0,102*** (0,014)			0,107*** (0,014)
Ålder			-0,006*** (0,000)			-0,007*** (0,000)
Svensk bakgrund			0,007 (0,008)			0,025** (0,004)
Missbruk			-0,043*** (0,004)			-0,045*** (0,008)
Strafftid			0,002*** (0,000)			0,001 (0,000)
Tidigare belastning			>0,001 (0,000)			>0,001 (0,000)
Lagförd/fängelsestraff efter			-0,090*** (0,005)			-0,106*** (0,006)
Våld			0,007 (0,011)			-0,011 (0,012)
Stöld			-0,021 (0,012)			-0,018 (0,012)
Narkotika			0,007 (0,011)			0,021 (0,011)
Trafik			0,018 (0,015)			0,028 (0,016)

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Tabell 2: Regressionsanalys för arbetsmarknadsanknytning ett och två år efter fängelsestraffet, regressionskoefficienter och robusta standardfel $n=12\ 127$

Övriga brott (referenskategori)			-			-
Intercept	0,314 (0,008)	0,138 (0,007)	0,421 (0,024)	0,350 (0,008)	0,181 (0,007)	0,532 (0,025)
R2 Adj	0,029	0,252	0,298	0,024	0,224	0,285

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Resultaten i tabell 2 visar att insatserna under fängelsetiden, arbete, behandling och utbildning, har positiv betydelse för arbetsmarknadsanknytning både ett och två år efter fängelsestraffet. Det framkommer i alla modeller. Dock minskar betydelsen när fler variabler läggs till i de olika modellerna. När tidigare anknytning till arbetsmarknaden inkluderas i analysen höjs förklaringsvärdet från 3 och 2 procent till 25 och 22 procent. Det tyder på att arbetsmarknadsanknytning innan fängelsestraffet har en större betydelse än insatserna under fängelsetiden när det gäller att vara knuten till arbetsmarknaden efter fängelsetiden. I den tredje modellen ser vi signifikanta skillnader mellan män och kvinnor. Männerna har en anknytning till arbetsmarknaden i högre grad än kvinnorna. När det gäller ålder har de yngre en arbetsmarknadsanknytning i större utsträckning än de äldre. Missbruk påverkar anknytningen till arbetsmarknaden på ett negativt sätt. Om man är lagförd eller återigen dömd till fängelse efter fängelsestraffet påverkas anknytningen till arbetsmarknaden negativt. Den brottstyp som de dömdes för gällande det studerade fängelsestraffet tycks inte påverka anknytningen till arbetsmarknaden. Ett förväntat resultat var att tidigare belastning skulle ha en negativ påverkan på arbetsmarknadsanknytning efter fängelsetiden. För att kontrollera för tidigare belastning gjordes en extra analys där endast tidigare belastning ingick som covariat. Där visar resultatet att tidigare belastning har en negativ påverkan på arbetsmarknadsanknytning. I modell 3 som innehåller flera olika covariater kan inte den påverkan ses.

Det finns ett par skillnader i utfallen mellan arbetsmarknadsanknytning ett respektive två år efter fängelsestraffet. Resultatet för utländsk/svensk bakgrund visar att de inrikes födda med en utrikes född och en inrikes född förälder samt de inrikes födda med två inrikes födda föräldrar har större anknytning till arbetsmarknaden i jämförelse med de utrikes födda och inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Det gäller endast två år efter fängelsestraffet. De som har haft en längre strafftid har större anknytning till arbetsmarknaden än de som har haft kortare fängelsestraff. Det gäller emellertid endast ett år efter fängelsetiden. Modell 3 har ett förklaringsvärde på 30 respektive 29 procent.

Regressionsanalys har även genomförts där de som varken har deltagit i arbete, behandling eller utbildning har uteslutits. Resultaten visade inga större

skillnader mot den tidigare regressionsanalysen förutom att arbete under fängelsetiden inte visade på några signifikanta skillnader i de olika modellerna. Dock fanns det inga större skillnader mellan olika intercept.

Med tanke på att kön, ålder och missbruk tycks ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning gjordes ytterligare regressionsanalyser för dessa variabler. I analyserna ingår två modeller. Modell 1 där insatserna under fängelsetiden fokuseras och modell 4 där övriga variabler ingår förutom brottstyp som inte visade några signifikanta skillnader i tidigare analyser. Av utrymmesskäl redovisas endast resultaten gällande arbetsmarknadsanknytning ett år efter fängelsestraffet. Analyser gällande två år efter fängelsetiden genomfördes också, men inga skillnader av betydelse framkom mellan åren.

I tabell 3 visas resultaten för uppdelningen mellan män och kvinnor när det gäller arbetsmarknadsanknytning.

Tabell 3: Regressionsanalys för arbetsmarknadsanknytning ett år efter fängelsestraffet, uppdelat på kön. Regressionskoefficienter och robusta standardfel redovisas. n=12 127

	Kvinnor n=831		Män n=11296	
	Modell 1	Modell 4	Modell 1	Modell 4
Arbete	-0,110*** (0,032)	-0,058* (0,028)	0,048*** (0,010)	0,027** (0,008)
Behandling	0,030 (0,031)	0,036 (0,028)	0,089*** (0,010)	0,046*** (0,009)
Utbildning	0,200*** (0,035)	0,031 (0,033)	0,110*** (0,011)	0,037*** (0,010)
Arbete 1 år innan		0,265*** (0,050)		0,275*** (0,012)
Arbete 2 år innan		0,185*** (0,047)		0,171*** (0,012)
Ålder		-0,004** (0,001)		-0,005*** (0,000)
Svensk bakgrund		0,007 (0,031)		0,008 (0,008)
Missbruk		-0,061*** (0,014)		-0,041*** (0,004)
Strafftid		0,004 (0,002)		0,001 (0,000)
Tidigare belastning		0,001 (0,001)		>0,001 (0,000)
Lagförd/fängelsestraff efter		-0,058** (0,018)		-0,093*** (0,006)
Intercept Arbetsmarknadsanknytning	0,249 (0,028)	0,377 (0,071)	0,317 (0,008)	0,521 (0,020)
R2 Adj	0,051	0,314	0,030	0,293

*p < 0.05, **p < 0.01, ***p < 0.001

I tabellen ovan ser vi att för kvinnorna verkar inte insatserna ha så stor betydelse för arbetsmarknadsanknytning. Behandling visar inte några signifikanta resultat och utbildning endast i modell 1 då enbart insatserna är med i analysen. Arbete under fängelsetiden tycks minska chansen att vara knuten till arbetsmarknaden efter fängelsetiden. För männen har alla tre insatser, arbete, behandling och utbildning, betydelse för arbetsmarknadsanknytning. När det gäller övriga variablers betydelse överensstämmer de med tidigare analyser. Förklaringsvärdena är 31 procent för kvinnorna och 29 procent för männen i modell 4.

Nästa steg innebar att studera ålder mer ingående. I den analysen har ålder delats in i tre olika grupper.

Tabell 4: Regressionsanalys för arbetsmarknadsanknytning ett år efter fängelsestraffet, uppdelat på ålder. Regressionskoefficienter och robusta standardfel redovisas. $n=12\ 127$

	Ålder 18-30 år $n=4879$		Ålder 31-50 år $n=5343$		Ålder 51- år $n=1905$	
	Modell 1	Modell 4	Modell 1	Modell 4	Modell 1	Modell 4
Arbete	0,016 (0,016)	0,018 (0,014)	0,030* (0,014)	0,026* (0,012)	0,016 (0,020)	0,019 (0,017)
Behandling	0,080*** (0,016)	0,057*** (0,015)	0,064*** (0,014)	0,023 (0,013)	0,112*** (0,023)	0,075*** (0,020)
Utbildning	0,076*** (0,016)	0,044* (0,015)	0,124*** (0,016)	0,032* (0,015)	0,124*** (0,030)	0,051 (0,027)
Arbete 1 år innan		0,232*** (0,017)		0,294*** (0,019)		0,334*** (0,036)
Arbete 2 år innan		0,153*** (0,017)		0,178*** (0,018)		0,180*** (0,035)
Man		0,166*** (0,028)		0,102*** (0,018)		0,046 (0,028)
Svensk bakgrund		-0,006 (0,013)		0,027* (0,012)		-0,029 (0,019)
Missbruk		-0,036*** (0,006)		-0,045*** (0,006)		-0,025** (0,009)
Strafftid		0,001 (0,001)		0,002** (0,001)		0,001 (0,001)
Tidigare belastning		-0,002* (0,001)		>0,001 (0,000)		>0,001 (0,000)
Lagförd/fängelsestraff efter		-0,113*** (0,009)		-0,081*** (0,008)		-0,028** (0,012)
Intercept Arbetsmarknads anknytning	0,383 (0,014)	0,284 (0,034)	0,327 (0,011)	0,198 (0,023)	0,199 (0,014)	0,085 (0,033)
R2 Adj	0,018	0,233	0,023	0,327	0,030	0,327

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Resultatet ovan visar att behandling tycks ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning i alla åldersgrupper, med undantag för åldersgruppen 31-50 år då alla variabler inkluderas i analysen. Utbildning tycks också ha betydelse för anknytning till arbetsmarknaden i alla åldersgrupper förutom för åldersgruppen 51 år och äldre då alla variabler inkluderas. När det gäller arbete under fängelsetiden visar det endast på signifikanta skillnader för åldersgruppen 31-50 år. Resultaten visar inga signifikanta skillnader mellan könen i den äldsta åldersgruppen, däremot i de två andra grupperna. Utländsk/svensk bakgrund och strafftid tycks ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning för åldersgruppen 31-50 år men inte för de två andra grupperna. Förklaringsvärdet är 23 procent för den yngsta åldersgruppen och 33 procent för de två äldsta.

Avslutningsvis gjordes en regressionsanalys där missbruk var i fokus, vilket redovisas i tabell 5.

Tabell 5: Regressionsanalys för arbetsmarknadsanknytning ett år efter fängelsestraffet, uppdelat efter missbruk. Regressionskoefficienter och robusta standardfel redovisas. $n=12\ 127$

	Inget missbruk $n=3416$		Missbruk $n=8711$	
	Modell 1	Modell 4	Modell 1	Modell 4
Arbete	0,070*** (0,018)	0,046* (0,016)	0,021* (0,011)	0,010 (0,009)
Behandling	0,125*** (0,018)	0,058*** (0,017)	0,096*** (0,011)	0,040*** (0,010)
Utbildning	0,068*** (0,018)	0,036* (0,018)	0,109*** (0,012)	0,036* (0,012)
Arbete 1 år innan		0,308*** (0,022)		0,262*** (0,014)
Arbete 2 år innan		0,177*** (0,022)		0,171*** (0,014)
Man		0,060* (0,026)		0,125*** (0,016)
Ålder		-0,005*** (0,001)		-0,004*** (0,000)
Svensk bakgrund		0,036* (0,015)		-0,007 (0,010)
Strafftid		-0,001 (0,001)		0,002*** (0,001)
Tidigare belastning		-0,001 (0,001)		>0,000 (0,000)
Lagförd/fängelsestraff efter		-0,081*** (0,011)		-0,098*** (0,006)
Intercept	0,447	0,436	0,258	0,304
Arbetsmarknadsanknytning	(0,015)	(0,041)	(0,008)	(0,026)
R2 Adj	0,032	0,291	0,031	0,261

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

Resultaten i tabellen ovan visar att behandling under fängelsetiden tycks ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning både för dem med eller utan ett missbruk. Även arbete och utbildning tycks ha betydelse för båda grupperna, med undantag för gruppen med missbruk då alla variabler inkluderas i analysen. Utländsk/svensk bakgrund tycks ha betydelse för anknytning till arbetsmarknaden för gruppen utan missbruk. Strafftiden tycks ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning för gruppen med missbruk. Förklaringsvärdet i modell 4 är 29 procent för gruppen utan missbruk och 26 procent för gruppen med missbruk.

Analys och diskussion

Den här studien har visat att arbetsmarknadsanknytningen var procentuellt något högre efter fängelsestraffet i jämförelse med tiden innan straffet. Den var också något högre två år efter avslutat fängelsestraff i jämförelse med ett år efter straffet. Det rör sig dock om låga procentenheter i båda fallen. Statistik om arbetslöshet hämtad från SCB (2025) visar att det skedde en liten minskning i arbetslöshet under åren som är aktuella i den här studien. Mellan åren 2010 och 2017 minskade arbetslösheten med 2 procentenheter, från 9 procent till 7 procent. Huruvida det har påverkat resultaten i den här studien är dock svårt att uttala sig om. Aaltonen et al. (2017) och Bäckman et al. (2018) studier visade en minskning av arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraff. Skillnaden i resultat kan bero på att arbetsmarknadsanknytning mättes på olika sätt och att de endast studerade förstagångsdömda.

Det har även framkommit att behandling, utbildning och arbete har en positiv betydelse för arbetsmarknadsanknytning efter ett fängelsestraff. Det finns alltså en större koppling till arbetsmarknaden bland personer som deltar i insatserna. Det gäller både året efter och två år efter fängelsestraffets slut. Resultaten i den här studien överensstämmer med tidigare forskning som har visat att olika insatser under fängelsetiden har en positiv betydelse för arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraffet (Bhuller et al., 2020; Duwe, 2015; Brå, 2010). Det har också framkommit i den här studien att tidigare anknytning till arbetsmarknaden, både året innan och två år innan fängelsestraffet, har den största betydelsen för en arbetsmarknadsanknytning efter fängelset. I den här studien går det inte att uttala sig om huruvida de kommer tillbaka till samma arbete eller om arbetslivserfarenhet generellt ökar möjligheten till arbete efter fängelsetiden.

Resultaten visade också på skillnader mellan könen. För kvinnorna tycks inte behandling under fängelsetiden ha någon betydelse för anknytning till arbetsmarknaden. Utbildning har betydelse till viss gräns medan arbete tycks minska chansen att vara anknuten till arbetslivet. För männen har alla tre insatserna betydelse för en anknytning till arbetsmarknaden. Skillnaderna

mellan könen kan handla om att när kvinnor får ett fängelsestraff är de i betydligt sämre skick än männen generellt (Bucerius & Sandberg, 2022). Det i sin tur kan påverka deras möjlighet att tillgodogöra sig olika insatser. En fråga är också om insatserna är mer anpassade för män än för kvinnor i fängelset. Justieombudsmannen har tidigare kritiserat Kriminalvården för bristande insatser anpassade för kvinnor (JO, 2016).

Ålder visade sig också ha betydelse i sammanhanget. För alla åldersgrupper hade behandling betydelse för arbetsmarknadsanknytning med undantag för åldersgruppen 31-50 år då övriga kontrollvariabler inkluderades i analysen. Även utbildning hade betydelse för anknytning till arbetsmarknaden förutom för åldersgruppen 51 år och äldre då alla kontrollvariabler inkluderas i analysen. Arbete under fängelsetiden verkar däremot bara ha betydelse för arbetsmarknadsanknytning för gruppen 31 – 50 år. Det kan tänkas att det är mest relevant för den yngre åldersgruppen att både genomgå behandling och utbilda sig under fängelsetiden för att öka chanserna till en arbetsmarknadsanknytning. Det har även visat sig att yngre personer som avtjänar sista delen av fängelsestraffet med fotboja har en bättre anknytning till arbetsmarknaden i jämförelse med äldre intagna (Al Weswasi, 2025). I verkställighetsplanerna bedömer Kriminalvården vilka insatser som den intagne ska delta i (KV 2025b). Resultatet i den här studien, att de yngre har en större anknytning till arbetsmarknaden, kan givetvis bero på olika faktorer. Det kan tänkas att de äldre har ännu svårare att få ett arbete efter fängelsestraffet med tanken just på åldern.

Missbruk visade sig ha en negativ inverkan på arbetsmarknadsanknytning. Behandling tycks ha en positiv betydelse för arbetsmarknadsanknytning både för dem med och utan missbruk. Behandlingsprogrammen är inte bara inriktade på missbruk, vilket förklarar att det även kan ha betydelse för dem som inte har något missbruk. Även utbildning under fängelsetiden och till viss del arbete tycks ha betydelse för anknytning till arbetsmarknaden både för dem med och utan missbruk.

Återfall i form av ny lagföring med eller utan ny fängelsedom påverkade arbetsmarknadsanknytningen negativt, vilket kan ses som ett förväntat resultat. Däremot påverkade inte brottstypen, gällande den studerade fängelsedom, anknytningen till arbetsmarknaden. Tidigare belastning påverkade inte heller anknytningen till arbetsmarknaden, vilket kan ses som ett oväntat resultat. Utländsk/svensk bakgrund verkar inte heller ha en framträdande roll i sammanhanget. En längre strafftid verkar ha betydelse i vissa sammanhang, för arbetsmarknadsanknytning ett år efter fängelsetiden, för åldersgruppen 31-50 år och för dem med missbruk. Resultatet är svårtolkat, men det kan tänkas att de med missbruk hinner genomgå en adekvat behandling om straffet är längre.

Kan insatsernas betydelse för arbetsmarknadsanknytning ses som "a hook of change"? Med tanke på resultaten kan det vara så att det har skett ett förändringsarbete under fängelsetiden som ökar möjligheten att få ett arbete efter straffet. De intagna har olika svårigheter och behov vilket gör att för vissa

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

är det just behandling som är det lämpliga för att kunna ta sig in på arbetsmarknaden. För andra kan det vara utbildning eller arbetsträning. Det som är viktigt i sammanhanget är att de intagna är sysselsatta under fängelsetiden för att öka möjligheten till en arbetsmarknadsanknytning.

En sak att ta hänsyn till i den här studien är de individer som enligt Kriminalvården registerdata inte har deltagit i varken behandling, arbete eller utbildning under fängelsetiden. Det kan tänkas att den gruppen har större problem än fångpopulationen generellt eftersom de inte har deltagit i någon insats. En del kan tänkas ha psykiska problem vilket gör att de inte kan delta. Då det i den här studien är svårt att veta varför de inte har deltagit blir det också svårt att veta hur mycket det har påverkat resultatet. Dock visades inga större skillnader i resultaten då den gruppen uteslöts i regressionsanalysen. Det är också viktigt att tänka på då resultaten tolkas att det finns andra faktorer som inte ingår i studien som kan ha betydelse för resultaten. Vi har i den här studien ingen kontroll över vad som händer då personerna frigges och om de eventuellt då deltar i olika insatser för att främja arbetsmarknadsanknytning.

För Kriminalvårdens räkning är det viktigt att de kan ha en meningsfull verksamhet som erbjuder olika insatser utifrån den intagnas behov. Det är också viktigt att det finns en plan för hur de intagna ska komma tillbaka till arbetslivet. Tidigare studier har visat att arbete är viktigt för den intagne när den planerar för ett liv efter fängelsetiden (Aagesen, 2024; Villman, 2021). Den här studien har visat att en anknytning till arbetslivet innan fängelsetiden har en stor betydelse för en senare arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraffet. Ett sätt att inte tappa kontakten med arbetet är att avtjäna fängelsestraffet med fotboja. Svenska studier har visat att det går bättre för dem som har avtjänat ett straff med fotboja i jämförelse med dem som avtjänade straffet i fängelse (Al Weswasi & Bäckman, 2024; Grenet et al., 2024). De förstnämnda har bättre anknytning till arbetsmarknaden och återfaller i mindre utsträckning.

Avslutningsvis har den här studien visat att intagna som deltar i behandling, arbete eller utbildning i större utsträckning har en arbetsmarknadsanknytning efter fängelset än dem som inte deltar. Det har också visat sig att det i större utsträckning tycks gälla för männen jämfört med kvinnorna. Med andra ord är det viktigt att Kriminalvården har resurser för att kunna erbjuda olika slags insatser för de intagna. Speciellt viktigt är det att resurser satsas på insatser för kvinnor för att öka möjligheterna för kvinnorna att ha en arbetsmarknadsanknytning efter fängelsestraffet.

Kontaktuplysningar

Lena Roxell: lena.roxell@criminology.su.se

Litteraturlista

Aagesen, A. (2024). "Jeg vil bli en å regne med»: -Unge menns fortellinger om desistance som karriereskift og maskulin reorientering. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 111(2), 84-103.

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

- Aaltonen, M., Skardhamar, T., Nilsson, A., Højsgaard Andersen, L., Bäckman, O., Estrada, F., & Danielsson, P. (2017). Comparing employment trajectories before and after first imprisonment in four Nordic countries. *British Journal of Criminology*, 57(4), 828-847. <https://doi.org/10.1093/bjc/azw026>
- Al Weswasi, E. (2025). Effect of early prison release with electronic monitoring. *Journal of Criminal Justice*, 97, 102379. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2025.102379>
- Al Weswasi, E., & Bäckman, O. (2024). The Effects of Replacing Incarceration with Electronic Monitoring on Crime, Mortality, and Labor Market Exclusion. *Journal of Quantitative Criminology*, 1-38. <https://doi.org/10.1007/s10940-024-09595-2>
- Apel, R., & Horney, J. (2017). How and why does work matter? Employment conditions, routine activities, and crime among adult male offenders. *Criminology*, 55(2), 307-343. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12134>
- Bhuller, M., Dahl, G. B., Løken, K. V., & Mogstad, M. (2020). Incarceration, recidivism, and employment. *Journal of political economy*, 128(4), 1269-1324. <https://doi.org/10.1086/705330>
- Bonta, J., & Andrews, D. A. (2016). *The psychology of criminal conduct*. Routledge.
- Breen, R., Karlson, K. B., & Holm, A. (2018). Interpreting and Understanding Logits, Probits, and Other Nonlinear Probability Models. *Annual Review of Sociology*, 44, 39-54. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073117-041429>
- Brå (2010). Effekter av arbetsmarknadsutbildning för intagna i fängelse. Rapport 2010:14. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Bucerius, S., & Sandberg, S. (2022). Women in prisons. *Crime and justice*, 51(1), 137-186.
- Bäckman, O., Estrada, F., & Nilsson, A. (2018). Locked up and locked out? The impact of imprisonment on labour market attachment. *The British Journal of Criminology*, 58(5), 1044-1065. <https://doi.org/10.1093/bjc/azx071>
- Carlsson, C. (2012). Using 'turning points' to understand processes of change in offending: Notes from a Swedish study on life courses and crime. *The British Journal of Criminology*, 52(1), 1-16. <https://doi.org/10.1093/bjc/azr062>
- Duwe, G. (2015). An outcome evaluation of a prison work release program: Estimating its effects on recidivism, employment, and cost avoidance. *Criminal Justice Policy Review*, 26(6), 531-554. <https://doi.org/10.1177/0887403414524590>
- Ellison, M., Szifris, K., Horan, R., & Fox, C. (2017). A rapid evidence assessment of the effectiveness of prison education in reducing recidivism and increasing employment. *Probation Journal*, 64(2), 108-128. <https://doi.org/10.1177/0264550517699290>
- Giordano, P. C., Cernkovich, S. A., & Rudolph, J. L. (2002). Gender, crime, and desistance: Toward a theory of cognitive transformation. *American journal of sociology*, 107(4), 990-1064. <https://doi.org/10.1086/343191>
- Giordano, P. C. (2022). Some cognitive transformations about the dynamics of desistance. *Criminology & Public Policy*, 21(4), 787-809. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12609>
- Grenet, J., Grönqvist, H., & Niknami, S. (2024). The effects of electronic monitoring on offenders and their families. *Journal of Public Economics*, 230. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2023.105051>
- Harding, D. J. (2003). Jean Valjean's dilemma: The management of ex-convict identity in the search for employment. *Deviant Behavior*, 24(6), 571-95. <https://doi.org/10.1080/713840275>
- Jensen, E. L., Williams, C. J., & Kane, S. L. (2020). Do In-Prison Correctional Programs Affect Postrelease Employment and Earnings? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 64(6-7), 674-690. <https://doi.org/10.1177/0306624X19883972>
- JO (2016) https://www.jo.se/app/uploads/resolve_pdfs/801969_1087-2016.pdf
- KV (2025a) <https://www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/fangelse/verkstallighetsplan/>
- KV (2025b) <https://www.kriminalvarden.se/behandling-och-varld/behandlingsprogram/>
- KV (2025c) <https://www.kriminalvarden.se/behandling-och-varld/utbildning-och-arbete/>

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens

- KV (2025d) <https://www.kriminalvarden.se/for-domd-eller-haktad/domd-till-fangelse/behandling-arbete-och-studier/>
- KV (2025e) <https://www.kriminalvarden.se/for-familj-och-vanner/en-dag-pa-fangelset/>
- Laub, J. H., & Sampson, R. J. (1993). Turning points in the life course: Why change matters to the study of crime. *Criminology*, 31(3), 301-325. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1993.tb01132.x>
- Laub, J. H., Sampson, R. J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives: delinquent boys to age 70*. Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Mood, C. (2010). Logistic regression: Why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it. *European Sociological Review*, 26(1), 67-82. <https://doi.org/10.1093/esr/jcp006>
- Ramakers, A., van Wilsem, J., Nieuwebeerta, P., & Dirkzwager, A. (2015). Down before they go in: A study on pre-prison labour market attachment. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21, 65-82. <https://doi.org/10.1007/s10610-014-9234-x>
- Roxell, L. (2024). What contributes to fewer cases of recidivism? Treatment, education, and work in prison. *Journal of Offender Rehabilitation*, 63(8), 480-507. <https://doi.org/10.1080/10509674.2024.2406755>
- SCB (2025). <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/utbud-av-arbetskraft/arbetskraftsundersokningarna-aku/pong/statistiknyhet/arbetskraftsundersokningarna-aku-forsta-kvartalet-2025/>
- Sheppard, A., & Ricciardelli, R. (2020). Employment after prison: Navigating conditions of precarity and stigma. *European Journal of Probation*, 12(1), 34-52. <https://doi.org/10.1177/2066220320908251>
- Skardhamar, T., Telle, K. (2012) Post-release Employment and Recidivism in Norway. *Journal of Quantitative Criminology* 28, 629-649. <https://doi.org/10.1007/s10940-012-9166-x>
- Suonpää, K., Aaltonen, M., Tyni, S., Ellonen, N., & Kivivuori, J. (2023). Post-release outcomes of lethal and non-lethal offenders: Recidivism and participation in employment or education. *Journal of Criminal Justice*, 88, 102108. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2023.102108>.
- Travis, J. (2005). *But they all come back: Facing the challenges of prisoner reentry*. The Urban Institute.
- Uggen, C., & Staff, J. (2004). Work as a turning point for criminal offenders. *Crime and employment: Critical issues in crime reduction for corrections*, 141-168.
- Villman, E. (2021). Work, support and solitude: prisoners' desistance expectations and self-regulating strategies. *Journal of Offender Rehabilitation*, 60(2), 95-116. <https://doi.org/10.1080/10509674.2020.1863299>
- Wilson, D. B., Gallagher, C. A., & MacKenzie, D. L. (2000). A Meta-Analysis of Corrections-Based Education, Vocation, and Work Programs for Adult Offenders. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37(4), 347-368. <https://doi.org/10.1177/0022427800037004001>

Denne artikel er tildelt
en CC-By 4.0 licens